

Mateja Kopina

Pihalnik – od neopazne luknje do sistema

Pihalnik (kat. št. 2577) je jama, ki buri duhove in duše jamarjev že skoraj 60 let. Jamo so domačini opazili ob rekonstrukciji ceste iz Podturna proti Bazi 20, saj je iz nje močno pihalo. Jamarski sekciji Planinskega društva Železničar (JSPDŽ), danes Jamarski klub Železničar, jo je pokazal domačin, takrat je bila še ob robu cestišča. Belič je v društvenem Biltenu leta 1963 zapisal: »Tako neopazen in majhen je, da ga celo domačin, ki dobro pozna teren, ni takoj našel. Seveda smo si za prihodnji ogled kraj dobro zaznamovali.« In tako se je začela zgodba Pihalnika ter njegovo raziskovanje.

JSPDŽ je uspelo jamo raziskati do najnižje točke, takrat so izmerili globino 117 m. Na dnu so našli debelo plast ilovice s tremi 6 m globokimi požiralniki. Domnevali so, da je dno v stiku s poplavnimi vodami v dolini Črmošnjice, v večji meri pa ilovico s površja in višjih delov jame spira tudi pronicajoča površinska voda, še zlasti ob nalivih. Kako je to videti, je Belič zapisal več kot 30 let pozneje. Ob plezanju iz jame jih je vodni tok sprva razveselil z navidezno čudovitim slapom, potem pa se je pokazalo, da nosi s seboj veliko zemljenega materiala, saj so ven prišli premočeni in umazani od ilovice. Jamska favna je bila ob obisku bolj skromna, saj je bila jama do nedavnega zaprta, opazili so le nekaj netopirjev, pajkov in kobilic. Kar pa je bilo najbolj pomembno za prihodnost Pihalnika, je bilo zaznavno strujanje zraka, ki je nakazovalo možnost drugih dotokov iz večjih prostorov v ozadju. O precej močnem pihanju zraka je ob naslednji akciji v dopolnilnem zapisniku poročal tudi Andrej Kranjc leta 1975.

Leta 1978 je urejanje vhoda v Pihalnik spodbudil smrad iz jame. Konec septembra sta člana Jamarskega kluba Novo mesto (JKNM) ugotovila, da je v brezno odvržena mrhovina. Obvestila sta Vodno skupnost, milico in sanitarne inšpekcije. Slednja je bila prisotna na akciji v začetku oktobra, ko po nekaj dneh močnega deževja smradu ni bilo več. Nekaj dni pozneje so ob spremstvu miličnika iz Dolenjskih Toplic izvedli čistilno akcijo in našli le razpadajočo kokoš. Tovrstnih odpadkov je bilo verjetno več, a jih je deževnica odnesla v globino. Jamski vhod so zaradi ogroženosti na Martinovo istega leta obzidali in zaprli z rešetkami. Žal je bil ob pluzenju vhod v manj kot letu dni poškodovan, kar je povzročilo nadaljne večje nanose peska s ceste.

Skoraj eno leto je bilo potrebno, da so se člani JKNM seznanili z eno najglobljih jam na domačem dvorišču kluba. Septembra 1979 so zaradi pomanjkanja opreme spust zaključili na globini približno 40 m. V letu 1980 so izvedli kar štiri akcije, v katerih so popravili koordinate in koto jame ter popravili globino na 104 m. Ob prvem obisku istega leta, jim je celo uspelo priti na globino 80 m, pot do dna pa jim je znova ustavilo pomanjkanje opreme. Na naslednjem obisku so jamo že začeli meriti, odkrili so nov rov v dvorani pod vhomom. Čez nekaj dni se jim je uspelo spustiti do dna, kjer sta bila le še dva požiralnika. Odkrili so tudi stranski rov, ki je vodil navzgor. Raziskali so ga le v dolžini okoli 30 m ter zaslutili, da se v nadaljevanju verjetno odpirajo prostori, ki vodijo v smer roškega masiva.

To so bili časi, ki si jih mlajši jamarji in jamarke težko predstavljamo. Jamarstvo se je razvijalo in vrvna tehnika še ni bila vsem poznana. Širila se je z izmenjavo izkušenj in sodelovanjem z drugimi klubi. V JKNM je prišla leta 1981 in z njo so se jamarji prvič spoznali ravno v Pihalniku. V goste je prišel Tone Oberstar iz JK Ribnica. Akcija je pokazala razlike v tehnikah premagovanja globin z lestvicami in vrvno tehniko. Jamarja, ki sta se v globino spustila z lestvicami, zaradi pomanjkanja le-teh dna nista dosegla, preostale štiri pa je na dnu k nadaljnjemu raziskovanju spodbujal, uganili ste, preprih. Žal je spet pomanjkanje opreme preprečilo raziskavo nadaljevanja, a so bili nadaljnji obiski od tedaj zaradi vrvne tehnike veliko lažji.

V letih 1982 in 1983 so se zvrstila nadaljnja raziskovanja, začeli so tudi s fotografiranjem jame. Izrisan je bil tudi nov načrt jame, ki je leta 1983, s prebojem do podorne dvorane, dobil svojo dolgoletno podobo ob pomoči Borivoja Ladišiča. To podobo je Pihalnik obdržal vse do leta 2021, z izjemo vhoda v jamo, ki je bil z rekonstrukcijo in razširitvijo ceste poleti 1985 prestavljen na cesto ter skrit pod pokrov

Marko Pršina, Robert Bučar in Andrej Hudoklin pred zabetoniranim vhomom, 1983. FOTO ZDRAVKO BUČAR

jaška. Ob rekonstrukciji ceste sta bila odkrita še dva nova vhoda, višje proti Bazi 20, ki pa nista povezana s Pihalnikom.

Med tem časom številnim članom JK Novo mesto Pihalnik ni dal spati, to so poleg Borivoja še Andrej Hudoklin, Zdravko Bučar, Marko Pršina in še kdo. Žal pomanjkanje opreme in tehnike ni obrodilo sadov. Vmes je bilo kar nekaj dobrih akcij, poskusov in teorij. Predvsem velja izpostaviti nevarovano plezanje kaminov, obisk jamarjev iz Francije, fotografiranje jame ter učenje vrvne tehnike v jami.

Leta 1989 je Borivoj v članku *Zakaj Pihalnik piha?* opisal, kaj povzroča cirkulacijo zraka ter zakaj poleti piha hladnejši in pozimi toplejši zrak. V začetku januarja 2002 je v snegu več ur neuspešno iskal drugi vhod med cesto, ob kateri leži Pihalnik, in zgornjo gozdno vlako.

Konec januarja istega leta se je Borivoj spustil v prvo dvorano. Bil je pozoren na desko, ki je bila zagozdena in pomislil, da bi lahko prišla iz potencialnega drugega vhoda, a ni bilo tako. Njegovo pozornost je pritegnil tudi razbit kapnik, ki je po sestavljanju meril 1 m. Njegova posebnost je bila izrazita trikotna oblika prereza, ki je povsem drugačna od drugih, ki jih je moč najti v Pihalniku, pa tudi v drugih jamah. Gre za monokristalni kapnik, redko obliko kalcita.

Septembra 2010 si je po obilnem deževju Andrej Hudoklin ogledal visokovodni bruhalnik ob vznožju pobočja pod Pihalnikom, ob Rogljevi domačiji na koncu Podturna. Glede na lego je menil, da poplavna voda, ki se pojavlja na dnu brezna, verjetno prihaja na dan prav tu. Lastnik je povedal, da je bila na mestu bruhalnika nekdaj globlja luknja, ki jo je zasul z nekaj tovrnjaki materiala.

Pihalnik ni dal miru tudi jamarjem mlajšega kova, saj je pogovor večkrat zašel nanj. Aprila 2021 sta se klubska inštruktorja Klemen Mihalič in Damijan Šinigoj skupaj s pripravnicama odpravila v Pihalnik. Združili smo dobro s koristnim – pripravnicama nova jama, starima mačkoma pa raziskovanje jame. Klemen je imel jasne želje nadaljevati tam, kjer sta pred leti končala Marko Pršina in Ivan Lukšič – plezanje kamina. Vsa potrebna oprema je šla v jamo in na prvi akciji smo splezali do fiksov, ki sta jih tam

Današnji vhod v Pihalnik. FOTO MARKO PRŠINA

Kapnik trikotnega prereza. FOTO MARKO PRŠINA

Na začetku ... FOTO KLEMEN MIHALIČ

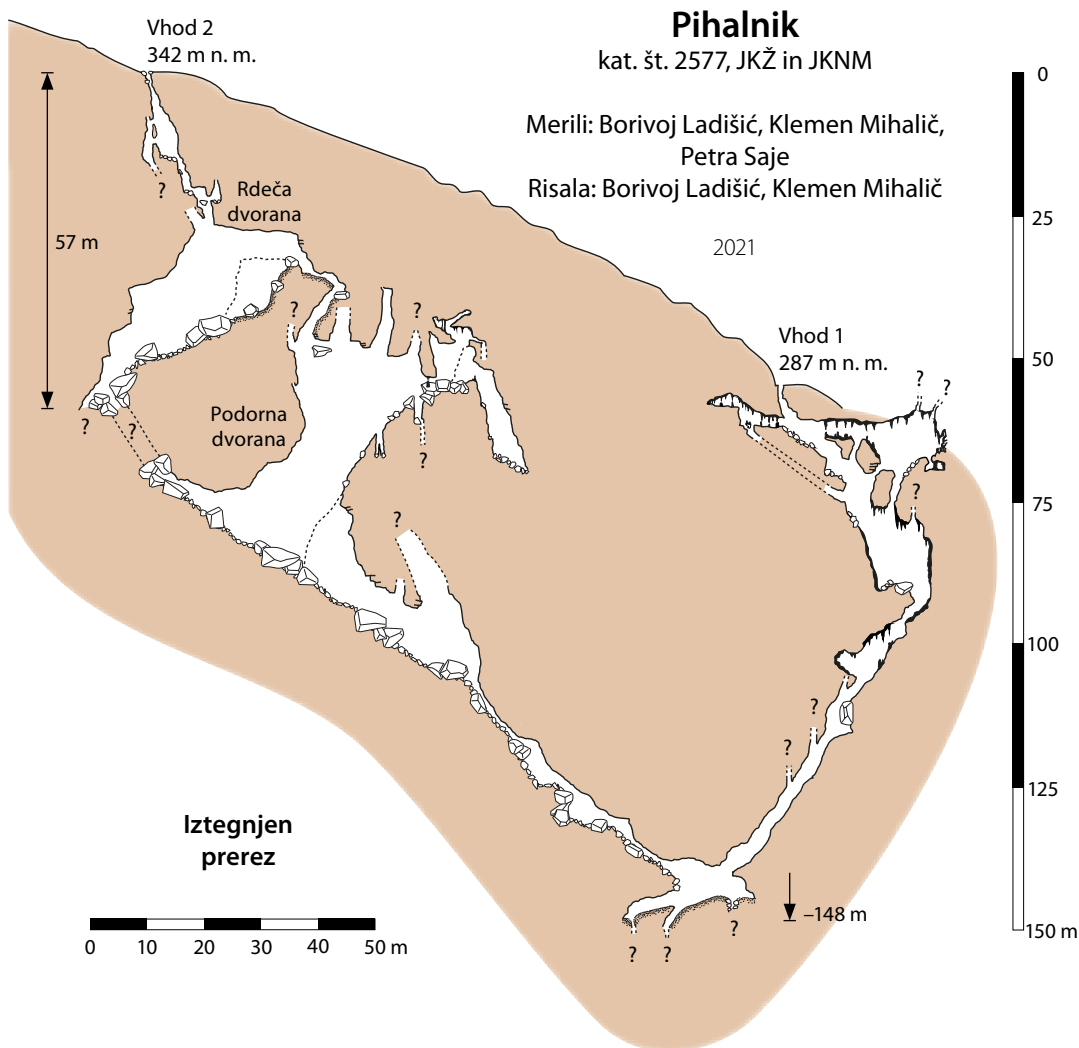
pustila Mihael Rukše in Dare Hribar pred dvajsetimi leti. Posodobitev jamarskih tehnik in znanj je tako omogočila, da se je plezanje kamina lahko nadaljevalo še višje. Prišli smo do dvorane, ki pa se po 15 m zapre. Na naslednji akciji smo plezali v razpoko na drugi strani dvorane, istočasno merili in raziskali do tedaj najdene dele. Anže Tomšič je v razpoki hitro izginil in sporočil, da je odkril nadaljevanje, ki ga bo preveril. Istočasno sta Petra in Klemen preplezala še drugo možno nadaljevanje in ugotovila, da se to poveže s kaminom na začetku dvorane. Medtem je Anže sporočil, da se zadaj odpira velika dvorana. Pri plezanju in

prehodih se je znova pokazala že vsem znana težava, po kateri je Pihalnik tudi poznan – blato. Tega ni in ni bilo konec, vse je bilo prekrito z njim in vse, kar še ni bilo, je blato »pojedlo«. Zaradi blata smo prehod v dvorano poimenovali Blatna pot.

Dvorana večjih dimenzij, dolžine okoli 40 in širine 20 m, se je zaključila med podornimi bloki, med katerimi je slutiti nadaljevanje. Z odkritjem novih delov smo dobili bolj natančno lokacijo potencialnega drugega vhoda, saj je bilo po novih izračunih površje le še 30 m oddaljeno od vrha dvorane, v kateri je bilo na višini okoli 20 m mogoče videti vstop v stropni kamin. Na naslednjo akcijo smo se odpravili z namenom, da ga najdemo na površju. Obetali smo si akcijo, ki bo trajala kar nekaj časa.

... in sredi dela na drugem vhodu v Pihalnik. FOTO KLEMEN MIHALIČ

Na srečo smo potencialni vhod locirali v manj kot dveh minutah, preostali čas pa smo namenili kopanju. Novica je dosegla tudi zagrete iskalce drugega vhoda iz preteklih let, ki so prišli na ogled mitološkega drugega vhoda in proslavit najdbo.

Bili smo tako pridni, da sva se s Klemnom še isti dan spustila v brezno, ki se je po 15 m nadaljevalo v ožino. Pozna ura nas je prisilila k prekinitvi akcije, a smo nadaljevali že čez nekaj dni. Na to čarobno sredo smo se prebili do dvorane, ki nam je bila že znana. Prvi so iz te smeri v dvorano vstopili Damijan, Klemen in Petra. Tako je po skoraj 60 letih, še drugič, iz majhne luknje zrastle veliko, tokrat je nastal sistem.

Kmalu za tem se je pri zgornjem vhodu zbrala navdušena skupina jamarjev, da bi prvič prečila sistem Pihalnik. Od drugega vhoda do dna nas je ločilo 148 m globine, proti površju pa po znanih delih do vhodnega jaška na cesti. Klemen je sproti še meril in risal ter tako izmeril 510 dolžinskih metrov jame.

Rdeča dvorana

Podorna dvorana. FOTOGRAFIJI TOMAŽ GRDIN

Rdeča dvorana. Foto TOMAŽ GRDIN

I ❤️ Pihalnik

Najpomembnejši del akcije – druženje članov kluba različnih generacij. FOTOGRAFIJI KLEMEN MIHALIČ

Tako smo končno našli dolga leta iskan drugi vhod, s čimer je Pihalnik postal pravcati mali sistem – skozenjč, kakršnih je na Kočevskem Rogu malo. Ampak že Borivoj se je leta 1989 spraševal, ali je samo še en vhod ali več. Kot vse kaže, bomo potrebovali še nekaj časa, da dorečemo tudi to. Upajmo, da bosta sreča in čas na naši strani.

LITERATURA in VIRI

Kataster jam Jamarske zveze Slovenije.

BELIČ, J., 1963. Pihalnik – jama, iz katere veje veter. *Bilten, glasilo Jamarskega kluba Železničar* 1: 8–10.

BELIČ, J., 1995. Moji spomini na delo. *Bilten, glasilo Jamarskega kluba Železničar* 19: 7.

LADIŠIČ, B., 1982. Jama Pihalnik nad Podturnom. *Dolenjski kras* 1: 51–53.

LADIŠIČ, B., 1990. Zakaj Pihalnik piha? *Dolenjski kras, Bilten '89*: 7–8.

MIHALIČ, K., 2021. Ko Pihalnik postane sistem Pihalnika. <http://www.jknm.si/si/?id=579&l=2021>.

MIHALIČ, K., 2021: Novo odkritje v Pihalniku. <http://www.jknm.si/si/?id=578&l=2021>

